

Historien om Greta och Johan

Greta finns, men har inget personnummer.

Johan finns, men han har inget anställningsnummer.

I mitt uppdrag som familjeläkare ingår att vara sjukhemsläkare och med åren har den erfarenheten formats till berättelsen om Greta.

Jag har sett både kroppsligt och själsligt förfall, men det jag minns bäst är de gamla med integritet och livsvilja, trots närheten till döden.

Jag har också i mitt hjärta gömt de nya, unga vårdbiträdena, ännu inte skumögda av bitterhet eller trötthet. De finns i verkligheten i Sverige just nu tillsammans med de äldre och kloka.

Jag känner en stark önskan att visa på det som utspelar sig i det tysta, i den dolda världen, långt ifrån TV-såpor och lyxkrogar.

Djupast önskar jag en väckelse för det mänskliga, för ömhet och respekt i vården.

Johan och Greta finns.

Greta och Johan skall samarbeta till livets slut.

Deras gemensamma nämnare är livet, men också döden, den enda möjliga utgången.

Greta sitter i en sliten karmstol på sjukhemmet. Utanför fönstret faller skymning, inne i rummet lägger sig ett grått täcke av tristess.

Det spritter till i kroppen, hon har nickat till. Hon borde tända en lampa, men kommer inte upp ur stolen. Blöjan har hamnat snett. Det känns fuktigt och kränkande.

Suset från dörren drar förbi som ett luftdrag och den nye pojken, Johan, kommer in i rummet. Han är ung, har finnar i ansiktet och klet i håret, så där att det ser vått ut.

När han har bråttom är han hård i nyporna, men han har snälla ögon och han pratar med henne som om hon är klok i huvudet.

”Jag skall hälsa från Karin, hon ringer igen. Du sov när hon ringde.”

Besvikelsen är oproportionerligt stor. Hon ringer ju igen.

Karin, enda dottern, enda barnet.

Greta sitter i karmstolen med plast på sitsen och kan inte resa sig.
Hon tar tag i Johan och tar stöd av bordet. Den mörka fläcken baktill är stor.
Hon hör hans suck, som han tror inte hörs, och han leder henne mot duschen.
"Vi får ta en kvällsdusch i stället för morgondusch," säger han, utan att vara ovänlig.
Han verkar medveten om att hennes yttre förfall inte motsvaras av ett inre.
Hon lever i en obalans. Det är bara klänningen som är i balans, hopplöst mönster,
blekt. Ägg och sås fram, kissfläck bak.
Hon känner att förtvivlan är på väg och tittar på Johan och säger tack, hon vet inte
för vad, fast jo, hans medkänsla.

I duschen känns det inte så oävet, fast hon har tappat känslan för att hålla sig ren.
Någonstans längs vägen blev det för besvärligt, behövdes för mycket hjälp.
Gretas tunna, tovigga vita hår kan aldrig mer bli vackert.
Hon undviker att tvåla in sina bröst, särskilt det högra, där knölen sitter. Hon vet att
det är cancer, vad skulle det annars vara?
Doktorn var här, ung och hastig, ville att hon skulle till sjukhuset, undersökas och
opereras. Greta svarade att hon kommer att dö av annat, innan cancern får grepp om
henne.
Döden skrämmer henne inte längre. Hon ser och känner hur kroppen sviker henne,
bryts ned.
Greta känner däremot inte av själsligt förfall. Nyheterna intresserar henne
fortfarande och Sverker, dottersonen, har skaffat henne CD-spelare och talskivor.
Sedan motståndet inför tekniken lagt sig, har hon börjat njuta av att höra en okänd
människoröst läsa högt för sig.
Hon blir glad när hon tänker på Sverker. Omtänksam är han, ringer henne ofta och
småpratar om riktiga saker.

Greta kallar honom "den nye", fast han arbetat där i nästan ett år.
"Jag heter Johan," rättade han henne den första tiden. Johan tänker att Greta retas
med honom.
Hon tänker mycket, har han förstått. När han var alldeles ny blev han förvånad när
de talades vid. Då och då citerar hon psalmer eller långa stycken ur Bibeln, fast hon
inte ens är religiös.

"Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år om det bliver långt; Och när det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort."

Johan känner sig sorgsen när han hör hennes röst genom duschförhänget. Orden gör honom arg också. Han avstår att tala om vad han känner och blir gladare när han bestämmer att stjäla sig tid tillsammans med henne. Han förstår hur trist hon har det. "Jag har ett rikt inre liv," säger hon bakom duschdraperiet, som om hon läser hans tankar. "Jag är klar nu", fortsätter hon och han hjälper henne upp från pallen som står i duschen. Hon är mager och skranglig, ryggen är sned och krum.

Johan sveper en ren badhandduk om Greta och leder henne försiktigt mot sängen, där han lagt fram rena underkläder tillsammans med finklänningen.

"Firar vi något, Johan?"

Han blir generad över den nästan högtidliga stämningen.

"Jag har litet extra tid innan jag går av. Susanne arbetstränar, så vi är en mer än vanligt. Tänkte vi skulle fika och fördärva aptiten till kvällsmaten."

Greta känner något som liknar glädje och hon ser länge på den unge mannen med håret som ett rufs, ring i örat, inget skägg.

Sänglampan och bordslampan är tända. De sitter tysta, var och en i sina tankar.

Sockerkakan smakar gott. Hon spiller inte. Greta tuggar med egna tänder och tycker om att sitta i stillheten med en människa nära, den nye, Johan.

"Jag tror jag vill vila litet före kvällsmaten," säger hon och känner av yrseln igen.

Johan lägger yllepläden över henne och stoppar om. "Tack, säger hon, tack, att du tar så väl hand om mig." Han vänder sig om i dörren, sänglampan lyser svagt. Greta har redan somnat, men Johan ler mot henne.

Han försöker väcka henne till kvällsmaten, men hon vaknar inte.

Karins familj kommer och rummet fylls av många ljud; snyftningar och gråt, beskäftiga kommentarer, mummel, allt blandas tillsammans med de praktiska bestyren.

Sedan blir det alldeles stilla.

Syster Magda har tänt ett ljus och lagt blommor, skarpt lila astrar, i Gretas händer, så tunna, så kalla.

På nattduksbordet ligger ett papper med grön text, karbon emellan, dödsbevis står det.

Den unga kvinnliga doktorn har kommit, lyssnar på hjärtat, länge, lyser i ögonen med en ficklampa, känner, granskar.

"Jag gör det noga, så att jag alltid kan sova gott. Jag vet att ingen av mina patienter vaknar upp på bårhuset och hittas död med blodiga nävar, efter att ha bankat på bårhusets portar."

Hon ler ända upp till ögonen. Hon kan också läsa tankar. "Hur känns det?" frågar hon. "Bra", ljuger Johan.

Han stirrar på Greta, ser efter om bröstkorgen rör sig och tycker att han ser en sockerkakssmula i höger mungipa. När ögonen tåras måste han blinka. Han minns alldeles tydligt hur det lät när hon andades för någon timme sedan.

Det är bedövande tyst i rummet. Bara väggklockan hörs. Pelargonien i fönstret rör sig i vinden, som tar sig in genom fönsterspringan. Syster Magda har släppt ut Gretas själ.

Johan tänker att änglarna är här för att hämta Greta:

"ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort."

Kerstin Wallin

Pilåkersvägen 38

217 64 Malmö

tel. 040-98 47 45

kerstin.wallin@previa.se